

مارسل موس

رساله پیشکش

مترجم

لیلا اردبیلی

۱۳۹۴

Mauss, Marcel

سرشناسه : موس، مارسل، ۱۸۷۲-۱۹۵۰م.
عنوان و نام پدیدآور : رساله پیشکش/ مارسل موس؛ مترجم: لیلای اردبیلی.
مشخصات نشر : تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری : بیست و پنج، ۲۰۹ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۱-۸۰۹-۵
وضعیت فهرست‌نویسی: فبا
یادداشت: عنوان اصلی: Essai sur le don
یادداشت: اصل کتاب حاضر به فرانسوی است و کتاب حاضر از متن انگلیسی با عنوان The Gift: Forms and Functions of Exchange in Archaic Societies, 1990 به فارسی برگردانده شده است.
موضوع: ساختار اجتماعی.
موضوع: جامعه ابتدایی.
موضوع: هدیه.
شناسه افزوده: اردبیلی، لیلای، ۱۳۶۱-، مترجم.
شناسه افزوده: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
ده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ م/۷۰۶ HM
رده‌بندی دیوئی: ۳۰۱
شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۳۳۷۸۰

رساله پیشکش

نویسنده: مارسل موس

مترجم: لیلای اردبیلی

چاپ نخست: ۳۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حروفچینی و آماده‌سازی شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
لیتوگرافی، چاپ و صحافی شرکت چاپ و نشر علمی و فرهنگی کتیبه
حق چاپ محفوظ است.

شرکت انتشارات
علمی و فرهنگی

اداره مرکزی و مرکز پخش: خیابان تلسون ماندلا (افریقا)، چهارراه حقانی (کوچه ۵)، کوچه کمان، پلاک ۲۵؛ کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۶۳۱۳؛ صندوق پستی: ۹۶۴۷ - ۱۵۸۷۵؛ تلفن: ۸۸۷۷۴۰۶۹ - ۸۸۷۷۴۰۷۲؛ فکس: ۸۸۷۷۴۰۷۲؛ تلفن: ۲۹ - ۸۸۶۶۵۷۲۸؛ تلفکس: ۴۵ - ۸۸۶۷۷۵۴۴
www.elmifarahangi.ir info@elmifarahangi.ir
آدرس اینترنتی:

www.ketabgostar.com info@ketabgostar.com

فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه‌روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۶۶۹۶۳۸۱۵ و ۶۶۴۰۰۷۸۶ - ۱۶
فروشگاه دو: میدان هفت تیر، خیابان کریمخان زند، بین قائم مقام فراهانی و خردمند، پلاک ۱۳؛ تلفن: ۸۸۳۴۳۸۰۶ - ۷

فروشگاه سه: جمهوری، چهارراه شیخ هادی، نبش رازی، پلاک ۶۹۹

فروشگاه چهار: بزرگراه شهید حقانی، بعد از ایستگاه مترو حقانی، خروجی کتابخانه ملی، کتابخانه ملی (نمایشگاه و فروشگاه دائمی کتاب)

فروشگاه پنج: خیابان کارگر شمالی، روبه‌روی پارک لاله، نبش کوچه ستاره، نمایشگاه و فروشگاه محصولات فرهنگی سازمان تأمین اجتماعی، پلاک ۱

فهرست مطالب

مقدمه مترجم	هفت
یادداشت مترجم انگلیسی	پانزده
مقدمه ای. ای. ایوانز بر چهارده	هفده

مقدمه: پیشکش‌ها و پیشکش‌ها	۱
روش‌شناسی به کاررفته	۴
خراج، پیشکش و پوتلاچ	۴
پی‌نوشت‌ها	۷

فصل اول: پیشکش‌ها و الزام به جبران آن‌ها	۱۳
خراج تام: دارایی مردانه و زنانه (ساموآ)	۱۳
روح اموالی که بخشیده می‌شوند (مائوری)	۱۶
الزام به هدیه دادن و دریافت آن	۱۹
پیشکش به انسان‌ها و پیشکش به خدایان	۲۱
سایر ملاحظات: درباره صدقه	۲۶
پی‌نوشت‌ها	۲۷

فصل دوم: نحوه توزیع نظام: سخاوت، ایفای تعهد و پول	۴۳
---	----

۴۴	قواعد سخاوت (جزایر آندامان).....
۴۵	اصول، انگیزه‌ها و نیروی مبادله پیشکش (ملانزی).....
۴۵	کالدونیای جدید.....
۴۶	جزایر تروبریاند.....
۶۰	سایر جوامع ملانزیایی.....
۶۳	ایفای تعهد و اعتبار (امریکای شمال غرب).....
۷۱	سه الزام: اهدا، دریافت و جبران.....
۷۱	الزام به اهدا.....
۷۴	الزام به دریافت.....
۷۵	الزام به جبران.....
۷۷	نیروی وجود در اشیاء مورد مبادله.....
۷۹	«پولی که با خود برت می‌آورد».....
۸۱	نتیجه اولیه.....
۸۲	پی‌نوشت‌ها.....

۱۳۵	فصل سوم: مطالب بازمانده از آثار پیشینیان
۱۳۶	حقوق اموال غیرمنقول و حقوق شخصی (روم باستان).....
۱۴۴	نظریه پیشکش (دوره هند کلاسیک).....
۱۵۲	وثیقه و پیشکش (جوامع ژرمنی).....
۱۵۷	قانون چینی.....
۱۵۷	پی‌نوشت‌ها.....

۱۸۱	فصل چهارم: نتایج
۱۸۱	نتیجه اخلاقی.....
۱۹۰	نتایج سیاسی و اقتصادی.....
۱۹۸	نتایج جامعه‌شناختی و اخلاقی.....
۲۰۶	پی‌نوشت‌ها.....

فریدون فرخ فرشته نبود
ز مشک و ز عنبر سرشته نبود
به داد و دهش یافت آن نیکویی
تو داد و دهش کن فریدون تویی
(فردوسی)

مقدمه مترجم

بی اغراق همه آثاری که تاکنون دربارهٔ مارسل موس و شرح اندیشه‌های او منتشر شده‌اند، در رسالهٔ پیشکش به عنوان اثری تأثیرگذار و مهم یاد می‌کنند که در آن می‌توان نبوغ موس در تحلیل و تبیین واقعیت‌های اجتماعی را مشاهده کرد. در هیچ یکی از جنبه‌های پراهمیت این رساله، که کسانی چون لوی استراوس را بر آن می‌دارد تا خواندن آن را بر هر دانشجوی انسان‌شناسی واجب بدانند، آن است که این کتاب اولین اثر در تاریخ قوم‌نگاری بوده که تلاش کرده است از مشاهدات تجربی فراتر رود و از خلال آن به واقعیت بنیادین جوامع امروزی دست یابد. از آنجا که موس یکی از پیشروان مکتب انسان‌شناسی تطوری است، در این رساله به دنبال آن است تا با نگاهی در زمانی به پدید آمدن و افکند و نشان دهد مبادلاتی که در زندگی روزمرهٔ جوامع کنونی وجود دارد، بویی کاملاً اقتصادی و عقلانی به خود گرفته‌اند، در عمل شکن تغییر یافتهٔ صورت‌هایی هستند که در شکل ابتدایی خود به هیچ‌وجه تا به این درجه عقلانی نبوده‌اند. در واقع وی به دنبال تصریح این مدعاست که انسان از آن آغاز «حیوان اقتصادی» نبوده است. همچنین، اگر قائل بر وجود مفهوم «انسان اقتصادی» باشیم، از نظر موس این مفهوم «هنوز پیش روی ماست» و به‌تازگی است که انسان «به ماشینی حسابگر» تبدیل شده است. موس اظهار می‌دارد که انسان‌ها هنوز از محاسبات صرفاً سودجویانه به

دورند و در این راستا پرسشی استفهامی طرح می‌کند که «آیا مخارجی که ثروتمند برای تجملات، هنر، خدمتکاران و ولخرجی‌های خود صرف می‌کند یادآور هزینه‌هایی نیست که در زمان‌های گذشته اشراف‌زادگان یا رؤسای اقوام وحشی... صرف می‌کردند؟» و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که در جوامع امروزی نیز هنوز می‌توان شاهد شیوه‌هایی از مصرف و مبادله بود که صرفاً جنبه اقتصادی و منفعت‌طلبی ندارند.

در واقع موس هدف خود از این پژوهش را در ادعایی مطرح می‌کند که طبق آن جوامع کنونی دارای اخلاق و اقتصادی هستند که، هر چند نه آشکارا، برای ما ازین اخلاقی و اقتصادی جوامع بدوی‌اند. وی بر این عقیده است که ما به پیشکش یکی از «بنیادهای زندگی اجتماعی» در میان اقوام ابتدایی دست می‌زنیم. پژوهشگر می‌تواند از طریق مطالعه این پدیده در جوامع بدوی برخی از «اعضای اخلاقی» در بحران اقتصادی جوامع معاصر را تحلیل کند.

به این ترتیب، موس در رساله پیشکش با مطالعه مبادله در اقوام بدوی سعی می‌کند خوانشی جدید از حقیقت جامعه اجتماعی ارائه دهد. وی معتقد است که کارگر حاصل زندگی خود را به کارفرما و جامعه می‌بخشد و دولت، که نماینده جامعه است، به ازای بسیاری، بیماری و سالمندی حد معینی از تأمین امنیت را به او بدهکار خواهد بود. همچنین وی اعلام می‌دارد جامعه‌ای که به دنبال حفاظت از فرد به عنوان «سلول اجتماعی» است و قصد دارد که احساسات موجود در قوانین را با احساسات ناب‌تری چون نیکوکاری، تعاون و انسجام اجتماعی در هم بیاورد، باید به مضمون ارائه و جبران پیشکش و «سخاوت دوسویه» توجه کند؛ از این رو است که گفته می‌شود رساله پیشکش بر نظریه‌های مطرح در حوزه انسان‌شناسی اقتصادی تأثیر بسزایی داشته است.

همان‌طور که گفته شد، هدف موس از نوشتن این رساله تبیین کارکرد برخی از نهادها و رویه‌های اقتصادی در دنیای مدرن با استفاده از نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل مبادله پیشکش در جوامع بدوی است. وی برای رسیدن به این هدف، پوتلاچ را به عنوان یکی از نمونه‌های بارز این نوع از مبادله، بررسی می‌کند. آنچه موس را وادار به توجه به این پدیده تام

اجتماعی می‌کند، الزامی است که در ارائه و جبران پوتلاچ وجود دارد. در واقع همان طور که خود وی نیز در مقدمه اظهار می‌دارد، پرسش اصلی در این رساله آن است که چه اصل یا نیرویی بر مبادله پیشکش حاکم است و چه چیز گیرنده و دهنده پیشکش را مقید به الزاماتی چون جبران پیشکش می‌کند. نتیجه‌ای که وی از این مطالعات به دست می‌آورد آن است که این الزام بیش از هر چیز برای کسب اعتبار و جلب احترام است و کوتاه. در انجام آن به معنای «از دست دادن وجهه» خواهد بود. در برخی از تبایل دیگر نیز این مانا، یا هائوی نهفته در پیشکش است که گیرنده را وادار به جبران می‌کند و کم‌توجهی به این قدرت اسرارآمیز، که در اشیاء مورد مبادله وجود دارد، می‌تواند مکنت فرد را به نکبت و نگون‌بختی بدل سازد.

علاوه بر این‌ها، آنچه در مبادله، به طور عام و پوتلاچ به طور خاص، نظر موس را به خود جلب می‌کند ایجاد «وحدت قومی» به واسطه این پدیده اجتماعی است، آنچه از دایره موس ضامن همکاری دو بخش از یک قبیله است. از این رو، می‌توان گفت که یکی از دغدغه‌های موس در انجام این پژوهش چگونگی رسیدن جامعه به انسجام اجتماعی است، و این دغدغه برای کسی که کل دوران زندگی‌اش در بین دو جنگ بزرگ جهانی قرار داشته است چندان دور از انتظار نیست. موس از دورکیم آموخته بود که انسجام اجتماعی فقط با توجه به جنبه‌های سیاسی قابل بررسی نیست و راز برقراری انسجام اجتماعی در ارتباط دوجانبه‌ای است که برای حفظ روابط صورت می‌گیرد و داد و ستد پیشکش یکی از تجلیات حفظ این ارتباط دوسویه است. از آنجا که موس معتقد است نظم اجتماعی در سایه وفای که از این رهگذر حاصل می‌شود امکان‌پذیر خواهد بود، در این رساله مسئله انسجام اجتماعی را از منظر داد و ستدهای بین‌فردی و جمعی بررسی می‌کند.

نکته‌ای که در مطالعه این رساله باید بدان توجه کرد این است که موس به هیچ وجه قصد نداشته است همه صورت‌های مبادله در جوامع ابتدایی را تحلیل کند، بلکه هدفش از این مطالعه بررسی صورتی خاص از مبادله در همه جوامع حتی جوامع کنونی است؛ آنچه مطالعه دقیق این اثر

را در هر زمان به امری ارزشمند تبدیل می‌کند. اگرچه عنوان فرعی کتاب تا حدودی گمراه‌کننده است ولی موس مانند مالینوفسکی هرگز قصد نداشته است که پدیده مبادله را در جوامع ابتدایی قوم‌نگاری کند، بلکه همان‌طور که از فصل پایانی کتاب نیز برمی‌آید، هدف وی از این بررسی‌ها رسیدن به خوانشی «تام» از پدیده مبادله در همه جوامع و دلالت‌های معنایی و پیامدهای عملی این پدیده در تمام جوامع، به‌خصوص در جوامع مدرن است.

مطلب دیگری که بر ارزش رساله پیشکش افزوده موضوع «تامیت» است. از هر دو در یک پدیده اجتماعی می‌توان ردپایی از همه نهادهای مذهب، حقوقی، اخلاقی و اقتصادی را مشاهده کرد و از این روست که وی پدیده‌های اجتماعی را «پدیده‌های تام» می‌نامد. موس در مقدمه خود می‌گوید که در همه جوامع و با وضوح بیشتر در جوامع ابتدایی، پدیده‌های اجتماعی همچون تاریخ، بافت، به لحاظ اجتماعی، در هم تنیده و تفکیک‌ناپذیرند و با آنکه معتقدان در تحلیل‌های خود ناگزیرند دست به تقسیم‌بندی و انتزاع پدیده‌ها بزنند، در این حال از بازسازی مجدد کلیت پدیده و قرار دادن آن در بافت ملموس نباید غافل باشند، «اقدامی که هم جالب توجه و هم دارای قدرت تبیینی بالایی در تحلیل امر جامعه‌شناختی است». در واقع مسئله تام به محقق این امکان را می‌دهد که امر اجتماعی را به عنوان امر واقع، نه انتزاعی و با توجه به جنبه‌های مسئله بررسی کند و پدیده اجتماعی فقط زمانی واقعی است که در ارتباط با یک نظام قرار گیرد، و این اولین جنبه از مفهوم واقعیت تام است که من استعلایی انسان‌شناس را برای درک واقعیت اجتماعی تجهیز می‌کند.

موس معتقد است که کار انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی توانمند انتزاع نیست، بلکه «مشاهده جهان داده‌شده است» و این جهان داده‌شده می‌تواند «روم، آتن، یک مرد فرانسوی معمولی، یا یکی از قبایل ملانزیایی باشد». موس این نوع نگاه را در مصاحبه‌ای با مجله انجمن روان‌شناسی به‌خوبی بیان می‌کند: «اکنون، ما جامعه‌شناسان... با... انسان تام که متشکل از بدن، خودآگاهی فردی، و آن بخش از خودآگاهی که از آگاهی جمعی نشئت می‌گیرد سر و کار داریم... آنچه ما دریافته‌ایم آن است که انسان بدن و

روحی است که در زمان و مکان و جامعه‌ای معین زندگی می‌کند.

به این ترتیب، موس معتقد است که در پایان مطالعات، محقق باید همه چیز را با هم «ترکیب» کند، زیرا در پدیده‌های اجتماعی «بدن، روح و جامعه» با هم ادغام می‌شوند. وی اذعان می‌کند که پدیده‌هایی چون پیشکش جزء پدیده‌های تام هستند، زیرا در آن نه تنها نمایندگان یک گروه بلکه همه افراد، با توجه به انسجام اخلاقی، اجتماعی، ذهنی و از همه مهم‌تر انسجام مادی خود، حضور می‌یابند. همان طور که موس اشاره می‌کند، توجه به امر تام اجتماعی در تحقیق دو مزیت دارد: یکی از این مزایا «عام بودن» آن است، زیرا واقعیت‌های رایج در نهادها به احتمال قوی پدیدمایی حاصل شمول‌اند که رنگ و بویی محلی به خود گرفته‌اند و مزیت دیگر رافه‌سرای آن است، زیرا امر تام به ما امکان می‌دهد که واقعیت اجتماعی را به طریق نامالابینیم و از آن طریق، خود را از «وادی تجرید» بیرون بکشیم. به این ترتیب، موس مطالعه امر تام را به مثابه پاسخی به انتقاد تاریخ‌دانان می‌داند که جاه به‌شناسان را متهم به انتزاع بیش‌ازاندازه و تفکیک عناصر متنوع جامعه را می‌کند. همچنین از مطالعه امر تام در این رساله چنین برمی‌آید که موس در تلاش است تا به روان‌شناسان نزدیک شود، چون آن‌ها را اندیشمندانی می‌داند که «بی‌تردید به مطالعه امر ملموس» می‌پردازند.

کوشش موس در مطالعه امر تام در رساله پیشکش به وی امکان می‌دهد که با گذر از «تدلیس اجتماعی» نهفته در مذهب راجه خواننده را به صور اقتصادی، سخاوت و رقابت اجتماعی - سیاسی معطوف کند و به خوبی نشان دهد که برای درک پدیده مبادله در جوامع ابتدایی، باید آن را به صورت پدیده‌ای تام در نظر گرفت. تأمیتی مبادله را از صورتی صرفاً اقتصادی و معطوف به سود، به امری اجتماعی تبدیل می‌کند و نشان می‌دهد که فرد یا قبیله از طریق آن در پی کسب «وجهه» میان دیگران است؛ واقعیتی که در جوامع امروز نیز، اگرچه نه به وضوح، قابل درک است.

قوت دیگر این رساله، روش آن است. همان‌طور که موس خود در مقدمه کتاب خاطرنشان می‌کند، روش به‌کاررفته در این رساله تطبیقی

است. موس هرگز به میدان تحقیق نرفت، اما دغدغه تحلیل واقعیت موجب شده بود که وی بی‌اغراق به همه تحقیقات قوم‌نگارانۀ زمان خود آشنا باشد. او با دیدگاهی تطوری پدیده مبادله پیشکش را در اقوام مختلف و از خلال کتاب‌های قوم‌نگاری از قبیل آثار بوآس، مالینوفسکی، اسمیت و فریزر جست‌وجو می‌کرد و به دنبال وجود این پدیده در دنیای هندواروپایی، امنۀ مطالعاتش به متون یونان باستان و آثار گزنفون نیز کشیده شد. از این روست که در این اثر داده‌های ارزشمندی از وضعیت مبادله در میان رومی‌ها، هندوها، ژرمن‌ها و حتی چینی‌ها می‌توان یافت. اشاراتی که موس در پایان این رساله به سورۀ تغابن در قرآن کریم دارد، نشان‌دهندۀ جست‌جوی بی‌ری‌ناپذیر نویسنده برای رسیدن به جامعیت داده‌ها در این تحقیق است. البته موس در رساله خود به توصیف چگونگی مبادله پیشکش در اساطیر و افسانۀ باستان نپرداخته است، اما همان‌طور که از اکتشافات باستان‌شناسی، ادبیات و اساطیرمان برمی‌آید، جای خالی چنین پژوهشی درباره فرهنگ باستان و مدرن مردمان ایران‌زمین خالی از دستاوردهای بدیع نخواهد بود.

اگرچه موس در سراسر این پژوهش در میدان آثار قوم‌نگاری باقی می‌ماند، اما ما را متقاعد می‌کند که واقعیت ارائه‌شده ارزش جامعه‌شناختی عام دارد. حاصل این تلاش سخت‌کوشانۀ این آگاه بود که پدیده مبادله امری جهان‌شمول است و کارکرد آن به‌رغم تفاوتی که در جوامع مختلف دارد تقریباً در همه جا مشابه است. در این رو نویسنده در آغاز فصل چهارم به صراحت اعلام می‌دارد که «بیایید به همدانان را به شرایط امروز دهیم». موس معتقد است بسیاری از «معضلات اجتماعی» جامعه مدرن را می‌توان با توجه به مسئلۀ الزام و خودانگیختگی در اسطای پیشکش و جبران آن از بین برد و نیز بر این باور است که راه‌گریز از عقلانیت‌آهنین قوانین مدرن «رجعت به گذشته» و تأثیرگیری از «اصول عهد باستان» است.

آنچه موس درباره نظریۀ صدقه و تبیین آن در این رساله ارائه می‌دهد نیز بسیار جالب توجه است. از نظر وی، صدقه «نتیجۀ اندیشۀ اخلاقی درباره دارایی‌هاست». موس دلیل سخاوت نهفته در صدقه را این موضوع

می‌داند که اگر فرد از دادن صدقه کوتاهی کند، آنگاه «الهیة انتقام از ثروت و خوشبختی مفرط فرد ثروتمند با دادن آن‌ها به فقیران و خدایان انتقام خواهد گرفت». این ایده یکی از اندیشه‌های محوری موس در نگارش رساله قربانی نیز به حساب می‌آید؛ ایده‌ای که من را به صرافت انداخت تا رساله قربانی را نیز ترجمه کنم. این رساله به بررسی پدیده قربانی به منزله پدیده‌ای اجتماعی می‌پردازد؛ پدیده‌ای که جای تحلیل و تدقیق آن به عنوان امری تام در جهان اسلام به طور عام و جامعه ما به طور خاص نیز خالی است.

نکته دیگری که به انگیزه من برای ترجمه رساله پیشکش برمی‌گردد، شیوه اسنادانه است که در اینجا موس در تحلیل داده‌های خود به کار گرفته است. از خالص تجربه‌هایی که در مشاوره و راهنمایی پایان‌نامه‌ها و تحقیقات دانشگاه در اکثر موارد شاهد این مسئله بوده‌ام که چگونه پژوهشگران نوپای از جمع‌آوری اطلاعات از تحلیل و بررسی متناسب داده‌ها و رسیدن به نتایج متضی باز می‌مانند، و گاه بخش تجزیه داده‌ها و نتیجه‌گیری بیانگر زحمات حائز اهمیت است که آن‌ها در میدان تحقیقشان متحمل شده‌اند. از این‌رو، مطالعه رساله می‌تواند مشق خوبی برای پژوهشگران حوزه علوم اجتماعی، به خصوص انسان‌شناسانی، باشد که در تحقیقات کیفی خود به دنبال تحلیل داده‌های بزرگ هستند و قصد دارند تا از خلال این تحلیل‌ها به تبیین یا توصیف قریب به همه‌شمول اجتماعی دست یابند.

درباره ترجمه کتاب نیز، در اینجا لازم می‌دانم به نکاتی اشاره کنم. روش موس در جمع‌آوری داده‌ها و استخراج داده‌های دست دوم از خلال کتاب‌های قوم‌نگارانه‌ای چون کتاب مالینوفسکی، ترنر، بوآس و اسمیت موجب شد که مجبور شوم برای درک بهتر موضوعات و بالطبع یافتن معادل مناسب برای واژگان کلیدی به اصل کتاب‌ها مراجعه، و حتی ناگزیر فصل‌هایی از این کتاب‌ها را به دقت مطالعه کنم. در این میان، از کتاب دریانوردان غرب اقیانوس آرام، اثر مالینوفسکی، و تصاویر جالب توجهی که در آن از اشیاء مورد مبادله بین برخی از قبایل اقیانوسیه وجود دارد، بیشترین استفاده را کردم. یکی دیگر از مسائل پیش رو در ترجمه کتاب

حاضر، یافتن معادلی مناسب برای واژگان کلیدی بود که از جمله آن‌ها می‌توان به یافتن معادلی برای عنوان کتاب، و نیز اصطلاحاتی مانند *préstation* را نام برد؛ واژه‌ای که حتی مترجم انگلیسی نیز به دلیل نیافتن معادل مناسبی برای آن از همان واژه فرانسوی استفاده کرده است. برای حل این مسئله، با کسانی که در ترجمه متون کلاسیک جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی دستی داشته‌اند مشورت و در برخی موارد نیز به نسخه اصل کتاب به زبان فرانسه مراجعه کردم، به آن سودا که معادل مناسب و دریایی برای اصطلاحات کلیدی ارائه دهم. در راستای همین هدف، در مورد اصطلاحات مربوط به جوامع ابتدایی، به خصوص روم و یونان باستان نیز کمی گفتم تا حد امکان توضیحاتی ارائه دهم و از آنجا که معادل فارسی مناسب برای آنها وجود ندارد این اصطلاحات را در اکثر موارد نویسه‌گردانی کردم به آرزوید که مقبول صاحب‌نظران واقع شود.

در پایان نیز از مدیریت محترم انتشارات علمی و فرهنگی، آقای دکتر مسعود کوثری سپاسگزارم به خاطر حمایت‌ها و تشویق‌های عالمانه ایشان نبود بی‌شک ترجمه این اثر به سرانجام نمی‌رسید.

لیلا اردبیلی، ۱۳۹۴